

Prologion

Est quā opu

sculū quoddā velud exem-
plū meditādi de ratione fi-
dei cogentibus me precib⁹

quorūdam fratrū in persona alicui⁹ ta-
cite secum rationādo que nesciat iuesti-
gandis edidi considerās illud esse mul-
torū concatenatōe contextū argumēto-
rum cepi mecum querere si forte posset in-
ueniri vnuz argumētū quod nullo alio
ad se probādum q̄ se solo indigeret ⁊ so-
lum ad astruēdum quia deus vere est ⁊
quia est sūmum bonum nullo alio indi-
gens ⁊ quo omnia indigent vt sint ⁊ be-
ne sint ⁊ quecumq; credim⁹ de diuina sb-
stācia sufficeret. Ad quod cū sepe stu-
diosq; cogitatōes puerterē atq; aliquā
do mihi videre iam capi posse q̄ quere-
bam aliquando mētis aciem oīno fuge-
ret tādē desperās volui cessare velut
abinquisitōe rei quā inueniri eēt impos-
sibile. Sed cū illā cogitatōem ne mentē
meam frustra occupādo ab alijs in qui-
bus proficere posset impediret penit⁹ a
me vellem excludere tūc magis ac ma-
gis volētī ⁊ diffidenti se cepit cū impo-
tunitate quadā ingerere. Quadā igitur
die cū vehemēter eius importunitas
resistēdo fatigarer in ipso cogitationū
cōflictu sic se obtulit quod desperauerā
vt studiose cogitatōem āplecterer q̄ so-
licitus repellēbā. Estimās igitur quod
me gaudebā inuenisse si scriptū esset ali-
cui legenti placiturū. De hoc ipso ⁊ qui
busdam alijs sub persona conātis erige-
re mentem suam ad contēplādum deuz
et querētis intelligere quod credit sub-
ditum scripsi opusculum. Et qm̄ nec
istud nec illud cuius supra memini dig-
num liber nomine aut cui auctoris p̄po-
neretur nomen iudicabam nec tamen si-
ne aliquo titulo quo aliquē in cuius ma-
nus venirent quodammodo ad se legēdū
inuitarēt dimittenda putabaz vnicuiq;

dedi titulū vt prius exemplū meditādi
de ratione fidei ⁊ sequēs fides querens
intellectū diceretur. Sed cū saꝫa plu-
ribus in hīs titulis vtrūq; trāsūptū es-
set coegerūt me plures ⁊ maxime. Reue-
rend⁹ archiep⁹us lugdunēsis hugo noīe
fūgēs in gallia legatōe aplica precepit
auctoritate vt nomē meū illis prescriberem.
Quod vt aptius fieret illud quidē
monologion id est soliloquiū istud ve-
ro p̄sologion id est alloquiū nomināui.

Explicit prohemiu.

Incipiunt capitula. Ca. I.

Excitatio mētis ad contēplādū deū.

e Q̄ vere sit de⁹. Capitulū. II.

Q̄ n̄ possit cogitari nō eēt. III.

Quomō insipies dixit i corde suo qd̄
cogitari non potest. Capitulū. IIII.

Q̄ de⁹ sit quicquid meli⁹ est esse quā
non esse ⁊ solus existēs per se oīa alia fa-
cit de nihilo. Capitulū. V.

Quō sit sēnsibilis cū nō sit corp⁹. VI.

Quō sit op⁹ cū multa nō possit. VII.

Quō sit misericors ⁊ ipassibil. VIII.

Quō tor⁹ iust⁹ ⁊ sūme iust⁹ pareat ma-
lis ⁊ qd̄ iuste misereat malis. IX.

Quō iuste puniat ⁊ iuste pcat mal. X.

Quō vniuerse vie dñi misericordia
et veritas ⁊ tamē iustus domin⁹ in om-
nibus v̄ijs suis. Capitulū. XI.

Q̄ deus sit ipa vita qua viuit et sic d̄
similibus. Capitulū. XII.

Quō sol⁹ sit in circūscript⁹ ⁊ eternus
cū alijs sp̄s sint in circūscripti ⁊ eterni.

Quō ⁊ cur videat ⁊ nō videat. XIII.

deus a querētibus eum. XIII.

Q̄ maior sit q̄ cogitari possit. XV.

Q̄ hec sit lux inaccessible q̄ inhabitā
Q̄ i deo sit armonia. (ta. XVI.

odoro: sapor: leuitas: pulchritudo suo in-
effabili modo. Capitulū. XVII.

Q̄ in deo nec in eternitate ei⁹ q̄ ipē ē
Q̄ n̄ sit i loco (mille sit pres. XVIII.

aut tēpore sed omnia sint i illo. XIX.

Profologion

Quis sit ante et vltra omnia etiam eterna.
Capitulū .XX.

An hoc sit seculū seculi siue secula seculorum.
Capitulū .XXI.

Quis solus sit qui est et qui est.
XXII.

Quis hoc bonum sit pariter pater et filius et spū sanctus et hoc sit vnum necessarium qui est oē et totū et solū bonū .XXIII.

Comectatio quale et quomodo sit hoc bonum.
Capitulū .XXIII.

Que et quanta bona sunt fruētibus eo.
Capitulū .XXV.

In hoc sit gaudium qui promittit dominus.
Capitulū .XXVI.

Incipit profologion liber Reuerēdi patris Anselmi abbatis beccēs Archiepiscopi Lātariensis ordīs scti bñdicti.

Ya nunc ho

micio fuge paululū occupationes tuas a bscōde te modicū a tumultuosis cogitationib⁹ tuis Abite nūc onerosas curas et p⁹ pone laboriosas distensionē tuas. Uica aliquid in deo et requiesce aliqui tūc in eo Intra i cubiculū mētis tue exclude oīa p.eter deū et quā te viuēt ad querendum eum et clauso ostio quere eum Dic nunc totū cor meū dic nunc deo. Quero vultū tuū. vultū tuū dño requiro Eya nūc ergo tu domine deus meus doce cor meū vbi et quomō te querat vbi et quomō te inueniat. Domine si nō es hic vbi te querā absentem. Si ergo vbiq; es cur nō video pre sentē. Sed certe hitas lucē inaccessibilem. Et vbi est lux inaccessibilē? Aut quis me ducet aut inducet in illā vt videā te in illa? Deinde quibus signis qua facie te querā. Nunquā te vidi dñe deus meus nō noui faciē tuā. Quid faciet altissime dñe quid iste tuus longin

qu⁹ exul? Quid faciet seru⁹ tu⁹ anxius amore tui. et longe p̄iectus a facie tua? Anhelat videre te. et nimis abest illi facies tua: Accedere ad te desiderat. et inaccessibilis est habitatio tua: Inuenire te cupit et nescit locum tuū. Domin⁹ meus es et de⁹ me⁹ et nūq; te vidi In me fecisti et refecisti oīa mea bōa tu mihi contulisti et nō duz noui te. Deniq; ad te vidēdū factus suz et nō dum feci ppter quod factus sū Misera sortis hominis cū hoc perdidit quod ad factus est. O durus et durus casus ille. Heu quid perdit et quid inuenit? quid abscessit? et quid remansit? Perdidit beatitudinē ad quam fact⁹ est et inuenit miseriam propter quā factus non est. Abscessit: sine quo inferix est et remansit quod per se nō nisi miserum est. Manducabat tunc homo panem angelorū quem nūc esurit manducat nunc panē dolorum quē tunc nesciebat: heu publicus luctus hominum: vniuersalis planctus filiorum ade. Ille ructabat saturitate: nos suspiramus esurie. Ille abūdabat nos medicamus. Ille feliciter tenebat et misere deseruit: nos infeliciter egem⁹: et miserabiliter desideramus et heu vacui remanemus. Cur non nob custodiunt cū facile posset quō tam grauitē caremus? Quare sic nob obfuaui lucē et obduxit nos tenebris? Ut quid abstulit nobis vitam et inflexit mortem? Erūnosū vnde sum⁹ expulsi quo sumus impulsī? Unde precipitati? quo obruti? A patria in exiliū a visione dei in ceccitatem nostrā. A Jocunditate immortalitatis: in amaritudinē et horrores mortis. Misera mutatio de quāto bono in quātum malum. Graue dāpnū grauis dolor: graue totū. Sed heu me miserū vnum de alijs miseris filij eue: elōgatis a deo: quid incepi? quid effeci? Quo tendebaz? quo deueni? Ad quod aspirabam in quibus suspiro? Quae sūi bona: et ecce turbatio. Tendebaz in

igion

Profologion

deum: et offendi in me ipsum. Requie-
 rebam in infreco meo tribulatione et
 dolorem inueni in intimis meis. Clo-
 lebam ridere a gaudio mentis mee et co-
 gor rugire a gemitu cordis mei. Spera-
 batur letitia et ecce vnde densetur suspi-
 ria. Et o tu domine vsquo? Usquo
 domine obliuisceris nos vsquo auer-
 tis faciem tua a nobis? Quando respici-
 es exaudies nos? quando illuminabis
 oculos nostros et ostendes nobis faciem
 tua? Quando restitues te nobis? Respi-
 ce domine exaudi illumina nos ostende no-
 bis teipm. Restitue te nobis vt bene sit
 nobis sine quo tam mala est nobis. Abi-
 serare labores et conat' nostros ad te q
 nihil valemus sine te. Inuita nos adiu-
 ua nos. Obsecro domine ne desperem su-
 spirado. Sed respire sperado Obsecro
 dne amaricatu est cor meum sua desolatio-
 ne indulcora illud tua cofolatoe. Obse-
 cro domine esuriens incepti querere te ne
 desina. Jeiunus de te. famelicus accessi
 ne receda impastus. Paup veni ad di-
 uitem miser ad misericordem ne redea vacu-
 us et cotept'. Et si anteqs comedam suspi-
 ro da vl post suspiria qd comedam. Do-
 mie incuruat' no possu nisi deorsu aspi-
 cere erige me vt possim fursu intendere.
 Iniquitates mee supergressse sunt caput
 meum: obuoluunt me et sicut on' graue gra-
 uant me. Euolue me exonera me ne vr-
 geat pute' ear os suu sup me. liceat mi-
 hi suspicere lucem tuam vel de loge vel de
 pfudo. Doce me querere te et ostende te
 quereti quia nec querere te possu nisi tu
 doceas nec iuenirer nisi te ofidas. Que-
 ram te desiderado: desiderem querendo.
 inueniam amado: amem inueniedo. Fa-
 teor domine et gratias ago quia creasti in
 me hanc imaginem tua vt tui memor te co-
 gitem te amem. Sed sic est abolita attri-
 tione viciozu sic est offuscata fumo pec-
 catoru vt no possit facere ad quod facta
 est nisi te renoues et reformes ea. No te

pto domine penetrare altitudinem tuam,
 quia nullatenus coparo illi intellectum me-
 um: sed desidero aliquatenus intelligen-
 re veritatem tuam quam credit et amat cor me-
 um. Neque enim quero intelligere vt cre-
 dam sed credo vt intelligam. Nam et hoc cre-
 do quia nisi credidere non intelligam.

¶ Vere sit deus. Cap. II.

¶ Ergo domine qui das fidei intel-
 lectum da mihi vt quantum scis expe-
 dire intelligam quia es sicut credi-
 mus et hoc est quod credimus. Et quidem cre-
 dimus te esse aliquid quo nihil maius cogi-
 tari possit An ergo non est aliqua talis
 natura quia dixit insipiens in corde suo
 non est deus. Sed certe idem ipse insipi-
 ens tum audit hoc ipsum quod dico aliquid
 quo maius nihil cogitari potest intelligit
 quod audit: et quod intelligit in intelle-
 ctu eius est etiam si non intelligat illud esse
 Aliud est enim rem esse in intellectu. Aliud
 intelligere rem esse. Nam cum pictor pre-
 cogitat que facturum est: habet quidem in
 intellectu sed nondum esse intelligit quod
 nondum fecit. Cum vero iam pinxit et habet
 in intellectu et intelligit esse quod iam fecit.
 Conuincit ergo insipiens esse vel in intel-
 lectu aliquid quo nihil maius cogitari po-
 test quia hoc cum audit intelligit et quicquid
 intelligit in intellectu est. Et certe id quo
 maius cogitari nequit non potest esse in i-
 tellectu solo. Si enim vel in solo intellectu
 est potest cogitari esse in re quod maius est. Si
 ergo id quod maius cogitari non potest in
 intellectu id ipsum quo maius cogitari non potest
 sed certe hoc esse non potest. Existit ergo pro-
 culdubio aliquid quo maius cogitari non
 valet et in intellectu et in re.

¶ Non possit cogitari non esse. III.

¶ Quod utique sic vere est vt nec cogi-
 tari possit non esse. Nam potest
 cogitari esse aliquid quod non pos-
 sit cogitari non esse: quod maius est: quam quod
 non esse cogitari potest. Quare si id quod
 maius nequit cogitari potest cogitari non

f

eē idipsū quo maius cogitari nequit nō est id quo maius cogitari nequit qđ conuenire non potest. Sic ergo vere est aliquid quo maius cogitari non potest vt nec cogitari possit nō eē. Et hoc estu domine deus noster. Si ergo vere es dñe deus meus vt nec cogitari possis nō esse. Et merito. Si em̄ aliqua mēs posset cogitare aliquid melius te ascēderet creatura super creatorē: et iudicaret de creatore quod valde est absurdū. Et quidez quicqđ est aliud preter solū te potest cogitari nō esse. Solus igit̄ verissime oīm et ideo maxime oīm habes esse: quia qđ quid aliud est: nō sit vere: et idcirco min⁹ habet esse. Cur itaq; dixit insipiens in corde suo nō est deus: cū causa in promptu sit rationali menti te maxime oīm esse? Cur nisi quia stultus et insipiens?

Quō insipiens dixit in corde suo qđ cogitari non potest. Capitulū. III.

Erū quō dixit in cogitatu quod cogitare nō potuit: aut quō cogitare non potuit qđ dixit in corde: cū idē dicere sit in corde et cogitare. Qđ si vere: imo qđ vere: et cogitauit qđ dixit in corde: et nō dixit in corde: qđ cogitare nō potuit: non vno tantum mō dicitur aliquid in corde vt cogitat. Aliter em̄ cogitatur res: cū vox eam significās cogitatur: aliter tamen id ipm̄ quod res est intelliget. Illo itaq; modo potest cogitari de⁹ nō esse: isto vero minime. Nullus quippe intelligēs id quod deus est: potest cogitare: quia deus nō est: licet h̄ verba dicat in corde aut sine vlla aut cū aliqua extranea significatōe. Deus em̄ est id quo mai⁹ cogitari nō potest. Qđ qui bene intelligit vt qđ intelligit idipsū sic esse vt nec cogitatōe q̄at nō esse. Qui ergo intelligit sic esse: deum nequit cum non esse cogitare. Gratias tibi bone domine: gratias tibi: quia quod prius credidi te donāte. Jam sic intelligo te illuminante: vt si te esse nolim credere: non

possim non intelligere.

Quod deus sit quicqđ melius est eē quā non esse et solus existēs per se oīa alia facit de nihilo. Capitulū. V.

Uigitur es dñe deus quo nihil mai⁹ valet cogitari. Sed qđ es: nisi qđ summū oīm solū existens per seipm̄: oīa alia fecit de nihilo. Quicqđ em̄ hoc nō est: min⁹ quā cogitari possit. Sed hoc de te cogitari nō potest ergo bonū deest summo bono: p qđ est oē bonuz? Tu es itaq; iustus: verax: beatus: et quicquid melius est esse quā non esse: melius namq; est esse iustum: quā non iustum beatū quā non beatū.

Quō sit sensibilis cū nō sit corp⁹. VI.

Erū tum melius sit esse sensibili: vlem omnipotētem misericordēz impassibilem: quā non esse: quō es sensibilis si non es corpus: aut omni potēs si omnia nō potes: aut misericordēz simul et impassibilis? Nam si sola corporea sunt sensibilia qm̄ sensus circa corpus: et in corpore sunt: quō es sensibilis cum non sis corpus: sed sumus spūs qui corpore melior est. Sed si sentire nō est nisi cognoscere aut nisi id ad cognoscēdum qui enim sentit cognoscit: scdm̄ sensuz proprietatem vt per visum colores per gustum sapes: Non incōueniēter dicat̄ aliqm̄ sentire: qđ quid aliomō cognoscit. Ergo dñe q̄uis non sis corpus: vere tamen eo mō summe sensibilis es quo sume omnia cognoscis: nō quo animal corporeo sensu cognoscit. La. VII.

Quō sit oēs cū multa non possit.

Ed et omnipotēs quō es si omnia nō potes? Aut si non potes corumpi: nec mentiri: nec facere verum esse falsum: vt quod factū est: nō esse factum et plura similiter: quō potes omnia? An hec posse: non est potētia si impotētia. Nam qui hec potest: quod si bi non expedit: et quod non debet potest que quanto magis potest tanto magis

Profologion

aduersitas et peruersitas possunt in illuz
z ipse minus contra illas. Qui ergo sit
potest: nō potētia potest sed impotētia
Non enim dicitur posse: quia ipse possit
Sed quia sua impotētia facit aliud i se
posse sine aliq genere loquēdi sicut mul
ta improprie dicuntur: vt cū ponimus eē
pro non esse: z facere pro eo quod est nō
facere aut pro nihil facere. Nam sepe di
cimus ei qui rem aliquam esse negat: sic
est quem admoduz dicit esse: aut magis
proprie videatur dici sic non est quem
admodum dicit nō esse. Itē dicim⁹ iste
sedet sicut ille facit: aut iste quiescit sicut
ille facit. cū sedere sit quiddā non facere
et quiescere sit nihil facere. Sic itaq; cū
quis dicitur habere potētiā faciēdi aut
paciēdi quod sibi non expedit aut qd
non debet impotētia intelligit per potē
tiam: quia quo plus habet hāc potētiāz
eo aduersitas z peruersitas in illum sūt
potētiores z ille cōtra eas impotētior.

Ergo dicitur: inde veri⁹ z opsq; potes
nihil p impotētiā: z nihil potes contra te.

Quō sit misericors et impassibil. VIII.

Ed et misericors simul z impas
sibilis quō es? Nā si es impas
sibilis non cōpateris: si nō cōpa
teris: non est tibi miserū cor ex compassi
one miseri quod est esse misericordē. At
si non es misericors vnde miseri est tā
ta consolatio? Quō ergo es z nō es mi
sericors domie? nisi q; es misericors se
cū dū nos: z nō es secū dū te. Es quip
pe secū dū sensū nostrū: z nō es secū dū
tuūz. Etenim cū tu respicis nos miseros:
nos sentim⁹ misericordis effectū: tu nō
sentis affectū z misericors es. Igif quia
miseros saluas z peccatorib⁹ tuis parcs
et misericors nō es q; nulla miserie com
passione afficeris.

Quō totus iustus z sūme iustus par
cat malis z qd iuste misereat malis. IX.

Eruz malis quomō parcs si es
tor⁹ iust⁹ z sūme iust⁹? Quō em

totus z sume iustus facit aliquid nō iu
stum? Aut que iusticia est merēti merē
eternā dare vitā sempiternā? Unde er
go bone deus: bone bonis z malis: vnde
de tibi saluare malos si hoc nō est iustuz
et tu nō facis aliquid nō iustū? An quia
bonitas tua est incōprehensibilis latet h
in luce inaccessibili: quā inhabitas? Cle
re in altissimo z secretissimo bōitatis tue
latet fons vnde manat fluui⁹ misericor
die tue. Nā cū totus z sūme iustus sis.
tamen idcirco etiāz malis benignus es:
quia totus sūme bonus est. Adin⁹ nāq;
bonus esses si nulli malo esses benign⁹.
Abelior em est qui z bōis et malis bon⁹
est quā qui bonus tātum est bonus. Et
melior est qui malis z puniēdo z parcē
do est bonus: qm qui puniēdo tm Ideo
ergo misericors es: quia totus z summe
bonus es. Et cum forsitan videatur
cur bonis bona z malis mala: retribuas
Illud certe penitus est mirādum cur tu
totus z summe iustus: z nullo egēs mal⁹
et reis tuis bona retribuas. Q altitudo
bonitatis tue de⁹ z videtur vnde sis mi
sericors et nō per videtur. Lernitur vnde
de flumie manat z nō pspicitur fons vnde
de nascitur. Nam z de plenitudine bo
nitatis est: quia peccatorib⁹ tuis pius es
et in altitudine bonitatis latet: quia ra
tione hoc es. Etenim licet bonis bona z
malis mala: ex bonitate retribuas ratio
tamen iusticie hoc postulare videtur.

Cum vero malis bona tribuis et scitur
quia summe bonus hoc facere voluit et
miz est cur sūme iust⁹ h velle potuit? Q
misericordia dei de q opulēta dulcedie
z dulci opulētia nobis pfluuis. Q immē
sitas bonitatis dei q affectu amanda es
pectōrib⁹ Justos em saluas iusticia comi
tante: istos vere liberat iusticia dāpnā
te. Illos meritis adiuuātibus: istos me
ritis repugnātibus. Illos bona que de
disti cognoscendo: istos mala que odisti
ignoscendo. Q immēsa bonitas que sic

omnem intellectum excedis: veniet super me misericordia illa: que de tanta opulenta tua procedit. Influxat in me que profusa est de te. Parce per clementiam ne vltis caris per iustitiam. Nam et si difficile sit intelligere quomodo misericordia tua non absit a tua iustitia: necessarium tamen est credere quia nequaquam aduersatur iustitie que exundat ex bonitate que nulla est sine iustitia imo vere concordat iusticie. **M**epe si misericors es: quia es summe bonus: et summe bonus non es: nisi quia es summe iustus: vere idcirco es misericors quia summe iustus es. Adiuua me iuste et sume et misericors deus cuius lucez quero adiuua me vt intelligam quod dico. **T**ere ergo ideo misericors es quia iustus. Ergo ne misericordia tua nascitur ex iusticia tua? Ergo ne parcis malis ex iusticia? Si sic est domine: si sic est: doce me quomodo est? An quia iustum est te sic esse bonum vt ne queas intelligi melior: et sic poteret operari vt non possis cogitari potentius? **Q**uid enim hoc iustus? hoc vtique non fieret si esses bonus tantum retribuendo et non parcendo: et si faceres de non bonis tantum bonos: et non etiam de malis. Hoc itaque quomodo iustum est vt parcas malis et vt fatias bonos de malis. Denique quod non iuste fit non debet fieri: et quod non debet fieri iniuste fit. Si ergo non iuste malis misereri non debes misereri. Et si non debes misereri iniuste misereris. Quod si nefas est dicere fas est credere te iuste miserere malis.

Quomodo iuste puniat et iuste parcat mal. X

Et iustum est vt malos punias: quid namque iustus. quam vt boni bona et mali mala recipiant.

Quomodo ergo et iustum est vt malos punias et iustum est vt malis parcas? An alio modo iuste punis malos: et alio modo iuste parcis malis. **L**uz enim punis malos: iustum est quia illorum meritis conuenit: cuz vero parcis malis: iustum est: non quia

illorum meritis: sed quia bonitati tue condecens est. Nam parcendo malis ita iustus es secundum te et non secundum nos: sicut misericors es secundum nos et non secundum te: quoniam saluando nos quos iuste perderes sicut misericors es non quia tu sentias affectum sed quia nos sentimus effectum ita iustus es non quia nobis reddas debitum: sed quia facis quod decet te summe bonus. Sic itaque sine repugnancia: iuste punis et iuste parcis.

Quomodo vniuersae viae domini misericordia et veritas: et tamen iustus dominus in omnibus visis suis. **C**apitulū. XI.

Et nunquid etiam non est iustum secundum te domine: vt malos punias. Iustum quippe est te sic esse iustum vt iustior: nequeas cogitari. **Q**uomodo nequaquam esses si tantum bonis bonas: et non malis mala redderes. Iustus enim est qui et bonus et malis quaz qui bonis tantum merita retribuit. Iustum igitur est secundum te: iuste et benigne deus: et cum punis: et cum partis. **T**ere igitur vniuersae viae domini misericordia et veritas: et tamen iustus dominus in omnibus visis suis. **E**t vtique sine repugnancia quia quos vis punire: non est iustum saluari et quibus vis parcere non est iustum dānari. Nam id solum iustum est quod vis: et non iustum quod non vis. Sic ergo nascitur de iusticia tua misericordia tua quia iustum est te sic esse bonum vt et parcendo sis bonus: et hoc forsitan est cur summe iustus potest velle bona malis.

Sed si vtriusque capi potest cur malos potes velle saluare illud certe nulla ratione comprehendere potest: cur de similibus malis hoc magis salues quam illos per summam bonitatem et illos magis damnes quam istos per summam iustitiam. Sic ergo vere es sensibilis omnipotens misericors et impassibilis quemadmodum viuens sapiens bonus beatus eternus: et quicquid melius est esse quam non esse.

Profologion

Quod deus sit ipsa vita qua viuit et sic de
similibus. **Capitulum. XII.**

Ed certe quicquid es non per aliud
es quam per te ipsum. Tu es igitur ip
sa vita qua viuis. et sapientia que
sapis et bonitas ipsa qua bonis et malis
bonus es et ita de similibus.

Quomodo solus sit incircumscriptus et eter
nus cum alij spiritus sint incircumscripti
et eterni. **Capitulum. XIII.**

Ed omne quod clauditur aliquatenus
nunc loco aut tempore minus est.
quam quod nulla lex loci aut tempo
ris coeret. Quia ergo maius te nihil est
nullus locus aut tempus te cohibet. sed
vbiq; et semper es. quod quod de te solo dici
potest. tu solus incircumscriptus es et et
nus. Quomodo igitur dicuntur et alij spiri
tus incircumscripti et eterni? Et quidem
solus es eternus quia solus omnium si
cut non desinis sic non incipis esse. Sed so
lus quomodo es incircumscriptus? An
creatus spiritus ad te collatus? circum
scriptus. ad corpus christo incircumscriptus?

Rempe omnino incircumscriptus est quod cum
alicubi totus est non potest simul esse alibi quod
de solis corporeis cernitur. Incircumscriptus
christo quod simul est vbiq; totum quod de te solo
intelligitur. Circumscriptus autem simul et incir
cumscriptus est quod cum alicubi sit totum
potest simul esse totum alibi non tamen vbiq; quod
de creatis spiritibus cognoscitur. Si enim
non esset anima tota in singulis membris
sui corporis. non sentiret tota in singulis
Tu ergo domine singulariter es incircumscri
ptus et eternus: et tamen et alij spiritus
sunt incircumscripti et eterni.

Quomodo et cur videtur et non vi
detur deus a querentibus eum. **XIII.**

N inuenisti anima mea quod que
rebatur? **Q**uerebas deum: et inueni
sti eum esse quiddam summum omnium: quod
nihil melius cogitari potest: et hoc esse vitam
ipsam lucem sapientiam: bonitatem: eternam be
atitudinem et beatam eternitatem: et hoc esse

vbiq; et semper. **N**am si non inuenisti deum
tuum quod est ille: hoc quod inuenisti: et quod il
lum tam certa veritate et vera certitudine
intellexisti? **S**i vero inuenisti: quid est quod
non sensisti quod inuenisti? **C**ur non te sentit
domine deus anima mea si inuenit te? **A**n non
inuenit quem inuenit esse lucem et verita
tem? **Q**uod namque intellexit hoc: nisi vi
dendo lucem et veritatem. **A**ut potuit om
nino aliquid intelligere de te nisi per lucem
tuam et veritatem tuam. **S**i ergo vidit lu
cem et veritatem vidit te. **S**i non vidit te
non vidit lucem nec veritatem. **A**n et ve
ritas et lux est quod vidit: et tamen non vidit te vi
dit quia vidit te aliquatenus: et non vi
dit te sicuti es. **D**omine deus meus for
mator et reformator meus dic desideranti
anime mee quid aliud es quam quod vi
dit ut pure videat quod desiderat. **I**n
tendit se ut plus videat et nihil videt vltra
hoc quod vidit nisi tenebras imo non vi
dit tenebras que nulle sunt in te: sed vi
det se non plus posse videre: propter tene
bras suas. **C**ur hoc domine: cur hoc?
Tenebras? oculus eius infirmitate sua aut
reuerberatur fulgore tuo. **S**ed certe et
tenebratur in se et reuerberatur a te. **U**ti
que et obscuratur sua breuitate et obruitur
tua immensitate. **T**ere et contrahitur angu
stia sua et vincitur amplitudine tua. **Q**ua
ta namque est lux illa de qua micat omne ve
rum: quod rationali menti lucet? **Q**uam
ampla est illa veritas in qua est omne quod
verum est et extra quam non nisi nihil et fal
sum est? **Q**ua immensa est: que vno intui
tu videt quecumque facta sunt et a quo et per
quem et quod de nihilo facta sunt: quid pur
itatis quid simplicitatis quid certitudi
nis et splendoris ibi est. **C**erte plusquam a crea
tura valeat intelligi.

Quam maior sit quam cogitari possit. **XV**
Rego domine non solum es quo ma
ius cogitari nequit: sed es quid
dam maius quam cogitari possit.
Quoniam namque valet cogitari esse aliquid

huiusmodi. Si tu nō es hoc ip̄m. pōt co
gitari aliqd̄ minus te qđ fieri nequit.

Et hec sit lux inaccessibilis quā inha
bitat. **Capitulū. XVI.**

v **E**re dñe hec ē lux inaccessibilis
in qua habitas. Vere em̄ nō est
aliud qđ hanc penetret vt ibi te
pvideat. Vere ideo hanc nō video quia
nimia mihi est: ⁊ tñ quicqd̄ video p̄ illaz
video sicut infirm⁹ oculus qđ videt per
lucē solis videt. quā in ipso sole nequit
aspicere. Non pōt intellectus meus ad
illā. Minus fulget. nō capit illā. nec suf
fert oculus aīe mee diu intendere in illā
Reuerberat fulgore vincit̄ amplitudie
obruif̄ inmensitate cōfundit̄ capacitate

Summa ⁊ inaccessibilis lux. o tota
⁊ beata veritas. qđ lōge es a me qui tam
p̄pe tibi sum. **Et** remota es a conspectu
meo qđ sic p̄ns sū p̄spectui tuo. Ubique es
tota p̄sens. ⁊ nō te video. **In** te moneo:
⁊ in te sum ⁊ ad te nō possū accedere **In**
tra me ⁊ circa me es et nō te scio. **XVII**

Et in deo sit armonia odor. sapor. le
nitas. pulcritudo suo ineffabili modo.

a **O**buc lates dñe animā meam in
luce ⁊ beatitudine tua ⁊ idcirco
versatur illa adhuc in tenebris
⁊ miseria sua. **C**ircūspicit em̄ ⁊ nō vi
dit pulcritudinē tuā. **A**uscultat ⁊ nō au
dit armoniā tuā **O**lfacit ⁊ nō p̄cipit odo
rem tuū. **S**ustat. ⁊ cognoscit saporē tuū
Palpat ⁊ nō sentit lenitatē tuā. **H**abes
em̄ hec dñe deus in te tuo ineffabili mo
do qui ea dedisti rebus a te creatis suo
sensibili modo sed obriguerūt sed obstu
perunt. s̄ obstructi sunt sensus aīe mee
venusto languore peccati.

Et in deo. nec in eternitate eius qđ ip̄e
est nulle sint partes. **Lapi. XVIII**

E iterū ecce turbacio: ecce iterū
e obuiat meror et luctus querenti
gaudiū ⁊ leticiā. **S**perabat iam
anima mea facietatē. ⁊ ecce iterū obruif̄
egestate. **A**ffectabā iam comedere. ⁊ ee

ce magis esurio. **C**onabar assurgere ad
lucē dei ⁊ recidi in tenebras meas. **I**nmo
nō modo cecidi in eas. sed sentio me in
uolutum in eis. **A**nte cecidi qđ cōciperet
me mater mea. **L**erte in illis conceptus
sum. ⁊ cū eaz̄ obuolutione natus sum.
Olim certe in illo oēs cecidimus: in quo
oēs peccauimus. **I**n illo oēs pdidimus
qui facile tenebat. ⁊ male sibi ⁊ nobis p̄
didit. qđ cū volumus querere nescimus
cū querimus nō inuenimus. cū inueni
mus nō est qđ querimus **A**diuuā me tu
p̄pter bonitatē tuā dñe. **Q**uesiui vultū
tuum. vultū tuū requirā ne auertas fa
ciem tuā a me. **R**elcua me de me ad te.
Abunda. sana. acue. illumina oculū mē
tis mee vt intueat̄ te. **R**ecolligat vires
suas anima mea. ⁊ toto intellectu iterū
intendat in te dñe. **Q**uid es dñe quid
es? quid te intelliget cor meū? **L**erte vi
ta es. sapiētia es. veritas es. bonitas es
beatitudo es. eternitas es. ⁊ omne verū
bonū es. **A**dulta sunt hec: nō potest an
gustus intellectus meus totus vno siml
intuitu videre vt omnib⁹ simul delectē
Quomodo ergo domie es omnia hec?
An sunt partes tui aut potius vnū qđq;
horum totum est qđ es? **N**am quicquid
est partibus iunctū nō est omnino vnū.
sed quodāmodo plura. ⁊ diuersum a se
ipso ⁊ vel actu intellectu dissolui potest
que aliena sunt a te quo nihil melius co
gitari potest. **N**ulle igit̄ partes i te sūt
dñe. nec es plura. s̄ sic es vnū quoddā
⁊ idē tibi ip̄si. vt in nullo tibi ip̄si sis dis
similis. immo tu es ipsa vnitas nullo in
tellectu diuisibilis. **E**rgo vita ⁊ sapien
tia ⁊ reliq̄ nō sunt partes tui. sed omnia
sunt vnū ⁊ vnū quodq; hoz̄ est totū qđ
es. et qđ sunt reliqua omnia. **Q**uō nec
tu habes partes nec tua eternitas que tu
es. nusq; ⁊ nunq; est pars tua. aut eterni
tatis tue: sed vbiq; totus es et eternitas
tua tota est semper.

Et nō sit in loco aut tempore sed om

Capitulū. XI
Capitulū. XII
Capitulū. XIII
Capitulū. XIV
Capitulū. XV
Capitulū. XVI
Capitulū. XVII
Capitulū. XVIII
Capitulū. XIX
Capitulū. XX
Capitulū. XXI
Capitulū. XXII
Capitulū. XXIII
Capitulū. XXIV
Capitulū. XXV
Capitulū. XXVI
Capitulū. XXVII
Capitulū. XXVIII
Capitulū. XXIX
Capitulū. XXX

Profologion

nia sint in illo.

Capitulū. XIX.

Ed si per eternitatem tuā fuisti:
et es: et eris: et fuisse nō est futurū
esse: et esse nō est fuisse vel futurū
esse: quō eternitas tua tota ē semp? An
de eternitate tua nihil p̄terit? vt iaz non
sit nec aliquid futurū est: quasi nō dum
sit? Nō ergo fuisti heri: aut eris cras. Sz
heri et hodie et cras es: imo nec heri: nec
hodie: nec cras es. Sed simpliciter es
extra omne tempus. Nā nihil aliud ē he-
ri: et hodie et cras: quā in tpe: tu autē licz
nihil sit sine te: non es tamen in loco aut
tempore sed oīa sunt in te: nihil em̄ te cō-
tinet: sed tu continēs oīa.

Quis sit an et vltra oīa etiā eterna. XX.

Ergo imple et complecteris
omnia: tu es ante et vltra oīa. Et
quidē ante oīa es: quia anteq̄
fierent tu es. Ultra oīa vero quomō es?
Qualiter em̄ es vltra ea que finē nō ha-
bebūt? An quia illa sine te nullatenus esse
possūt? Tu autē nullo modo minus es:
etiā si illa redeāt in nihilū. Sic em̄ quod
amō es vltra illa. An etiā quia illa cogi-
tari possūt habere finē tu vero nequa-
q̄? Nā sic illa quidē habent finē quoda-
mō: tu vero nullo mō? Et certe qd nullo
mō habet finē: vltra illud est: qd aliquo
mō finitur. An hoc quoq; mō transis
oīa etiā eterna quia tua et illorū eterni-
tas tota tibi p̄sens est: cū illa nondū ha-
beant de sua eternitate qd venturū est: si
cut iā non habent quod p̄teritū est? Sic
q̄ppe semp es vltra illa: cuz semp ibi sis
p̄sens: seu cū illud semp sit tibi p̄sens
ad quod illa nōdum peruenerūt.

An hoc sit seculū seculi siue secula se-
culorum.

Capitulū. XXI.

Ergo hoc est seculū seculi siue
secula seculorū? Sicut em̄ secu-
lorū temporū cōtinet oīa tēpora:
sic tua eternitas cōtinet etiā ip̄a se-
cula temporū. Quod seculū quidē est
propter indiuisibilē vnitatē: secula vero

propter interminabilē immēsitatem. Et
quāuis ita sis magnus domine vt oīa sint
te plena et sint in te: sic tamē es sine omni
spacio vt nec mediū nec dimidiū nec vl-
la pars sit in te.

Quis solus sit quod est et qui ē. XXII.

Et solus ergo domine es quod es:
et tu es qui es. Nā quod aliud ē
in toto et aliud in partibus: et in
q̄ aliqd est mutabile nō oīno ē qd est. Et
qd incepit a nō esse: et p̄t cogitari nō eē et
nisi p̄ aliud subsistat redit i nō esse: et qd
habet fuisse: quod iam nō est: et futurum
esse: quod non dum est id nō est p̄prie et
absolute. Tu vero es quod es: quia qd
quid aliquādo aut aliquo mō es. hoc to-
tus et semper es. Et tu es qui p̄prie et
simpliciter es: quia nec habes fuisse aut
futurū esse: sed tantus p̄sens esse nec po-
tes cogitari aliquādo nō esse. Sed vi-
ta es: et lux: et sapiētia et beatitudo: et eter-
nitas et multa huiusmodi bona et tamen
non es nisi vnū et summus bonū cū tibi
omnino sufficiens: nullo indigens: quo
omnia indigent vt sint: et vt bene sūt.

Quis hoc bonū sit pariter pater et filius
et spūs sanctus et hoc sit vnum necessariū
qd est omne et totū et solū bonū. XXIII.

Ec bonus es tu deus pater hoc
est verbum tuum id est filius tu-
us. Etenim non potest aliud q̄
quod es aut aliquid maius vel min⁹ te
esse in verbo que te ipsū dicis: qm̄ verbū
tuum sic est verum quomō tu verax. Et
idcirco est ipsa veritas sicut tu non alia
q̄ tu: et sic es tu simplex vt de te non pos-
sit nasci aliud: quā quod tu es. Hoc ip-
sum est amor vnus: et cōmunis tibi et fi-
lio tuo id ē factus spūs: ab vtroq; proce-
dens. Nā idem amor nō est impar ti-
bi a filio tuo: quia tm̄ amas te et illū: et il-
le te et seip̄s: quāt⁹ es tu et ille nec ē aliud
a te et ab illo quod dispar nō est tibi: et il-
li nec de sūma simplicitate potest proce-
dere aliud quā quod est de quo p̄cedit.
f iij

Quod a sit est singulis quisque hoc est tota trinitas simul pater et filius et spiritus sanctus quia singulis quisque non est aliud quam summe simplex unitas: et summe una simplicitas: que nec multiplicari: nec aliud et aliud esse potest. Porro unum est necessarium porro hoc est illud unum necessarium in quo omne bonum imo quod est omne et unum totum et solum bonum.

Coniectatio quale et quantum sit hoc bonum. **Lapiulū. XXIII.**

Excita nunc anima mea et exigo totum intellectum tuum et cogita quantum potes: quale et quantum sit illud bonum

Si enim singula bona delectabilia sunt cogita intente quod delectabile sit illud bonum: quod continet iocunditatem omnium bonorum: et non quale in rebus creatis sum ex parte: sed tanto differet: quanto differt creator a creatura. Si enim bona est vita creata quam bona est vita creatrix. Si iocunda est salus facta quam iocunda est salus que facit omnem salutem. Si amabilis est sapientia in cognitione rerum conditarum quam amabilis est sapientia que omnia condidit ex nihilo. Denique si multe et magne delectationes sunt in rebus delectabilibus qualis et quantum delectatio est in illo qui fecit ipsa delectabilia.

Que et quantum bona sint fruendum eo. **XXV**

Qui hoc bono fruetur quid illi erit et quid illi non erit. Certe quicquid volet erit et quod nolet non erit. Ibi quippe erunt bona corporis et anime qualia nec oculi vidit nec auris audiuit nec cor hominis cogitavit. Cur ergo per multa vagaris hominum querendo bona anime tue et corporis tui? Ama unum bonum in quo sunt omnia bona: et sufficit. Desidera simplex bonum quod est omne bonum: et satis est. Quid enim amas caro mea: quod desideras anima mea? Ibi est: ibi est: quicquid amaris: quicquid desideratis. Si delectat pulchritudo: fulgebant iusti sicut sol. Si velocitas aut fortitudo aut libertas corporis cui nihil obistere possit: erunt similes angelis dei:

quia seminatur corpus animale: et surgit corpus spirituale potestate utique non natura. Si longe et salubris vita: ibi sana est eternitas et eterna sanitas: quia iusti impetuum vivunt: et salus iustorum a domino. Si facietas: faciebunt cum apparuerit gloria dei. Si ebrietas: inebriabunt ab veritate domus dei. Si melodia: ibi angelorum chorus concinunt sine fine deo. Si quilibet non inmundus: sed munda voluptas: torrente voluptatis tue potabit eos deus. Si sapientia: ipsa dei sapientia ostendet eis seipsum. Si amicitia: diliget de omni quia seipsum et inuicem tanquam seipsum: et de illos plusquam illi seipsum: quia illi illum et se et inuicem per illum: et ille se et illos per seipsum. Si concordia omnibus illis erit una voluntas: quia nulla illis erit nisi sola dei voluntas. Si potestas: omnipotentes erunt sue voluntatis ut deus sue. Nam si poterit deus quod volet per seipsum ita poterunt illi quod volent per illum: quia sicut illi non aliud volent: quam quod ille ita ille volent quicquid ille volent: et quod ille volent: deus servos suos bonos et fideles serva multa constituet imo filii dei et dei vocabuntur et ubi erit filius eius ibi erunt et ille: heredes quidem dei: coheredes autem christi. Si veritas securitas certe ita certi erunt nunquam et nullatenus ista: vel potius istud bonum sibi defuturum: sicut certi erunt se non sua sponte: illud amissuros: nec dilectorem deum illud dilectoribus suis inuitis ablaturum nec aliquid deo potentius inuitos deum et illos seperaturum. Gaudium vero quale aut quantum est: ubi tale aut tantum bonum est? Quod humanum cor indigens: cor expertum erunas: imo obrutum erunis quantum gauderes si hiis omnibus abundares? Interroga intima tua si capere possint gaudium suum de tanta beatitudine sua. Sed certe si quis alius quem omnino sicut teipsum diligeres eandem beatitudinem haberet duplicare

Monologion

tur gaudium tuū: quia non minus gau-
deres pro eo quā p teipso. Si vero duo
vel tres vel multo plures idipm habe-
rent tantundem pro singulis quantū p
teipso gauderes: si singulos sicut teipm
amares. Ergo in illa perfecta caritate i-
numerabilium angeloz beatorum ⁊ ho-
minum: vbi nullus minus diliget aliuz
quā seipm: non aliter gaudebit quisq; p
singulis alijs quam pro seipso. Si ergo
cor hominis de tanto suo bono vix capi
et gaudium suuz quomō capax erit tot
et tantorum gaudiorū? Et vtiq; quoni-
am quātum quisq; diligit aliquem: tan-
tum de bono eius gaudet sicut in illa p-
fecta felicitate vnusquisq; plus amabit
sine comparatōe deum quā se et omnes
alios secum ita plus gaudebit absq; esti-
m atōe de felicitate dei quā de sua ⁊ om-
niū aliorum secum. Sed si deum sic dili-
gent toto corde: tota mente tota anima:
vt tamen totum cor: tota mens tota ani-
ma non sufficiat dignitati dilectōis: pro-
fecto sic gaudebunt toto corde tota mē-
te tota anima vt totum cor: tota mens:
tota aīa nō sufficiat plenitudini gaudij.

An hoc sit gaudium plenum quod p-
mittit dominus. Capitulum, XXVI

Es me? ⁊ domin? me? Spes

mea et gaudium cordis mei dic
anime mee si hoc est gaudiū de
quo nobis dicis per filium tuū petite et
accipietis: vt gaudium vestrū sit plēnū
Inueni namq; gaudium quoddaz plē-
num et plusq; plenum. Pleno quippe
corde plena mente: plena anima: pleno
toto hoīe gaudio illo adhuc supra mo-
dum supererit gaudium. Non ergo to-
tū illd gaudiū intrabit in gaudētes: sed
toti gaudentes intrabunt in gaudium.

Dic domine dic seruo tuo: int? in cor
de suo si hoc est gaudium in quod intra-
bunt serui tui: qui intrabunt in gaudiuz
domini sui. Sed gaudiū illud certe quo
gaudebunt electi tui: nec oculus vidit:

nec auris audiuit: nec cor hominis ascē-
dit. Nōdum ergo dixi: aut cogitavi do-
mine: quātum gaudebunt illi beati tui?
Vtiq; tantum gaudebūt quātum ama-
bunt: tantum amabunt quātum cogno-
scēt. Quātum te cognoscent domie tūc
et quantum te amabunt. Certe nec ocu-
lus vidit nec auris audiuit: nec in cor ho-
minis ascendit in hac vita: quantum te
cognoscent. ⁊ amabūt in illa vita? Quod
deus cognoscat te amē te: vt gaudeam
de te. Et si non possū in hac vita ad plē-
num vel proficiā in dies vsq; dum veni
at illud ad plēnū: proficiat hic in me no-
ticia tua ⁊ ibi fiat plena: crescat amor tu-
us: et ibi sit plenus: vt hic gaudium me-
um sit in spe magnum et ibi sit in re plē-
num. Domine per filium tuum iubes
imo consulis petere ⁊ promittis accipe-
re vt gaudium nostrū sit plenum. Peto
domine quod consulis: per admirabilē
consiliariū nostrū accipiā quod promit-
tis: per veritatem tuā vt gaudium meū
plenum sit. Deus verax peto accipiam
vt gaudium meū plenum sit. Adeditef
interim mēs mea: loquatur inde lingua
mea. Amet illud cor meum: sermocinet
os meum. Esuriat illud anima mea siti-
⁊ caro mea desideret tota substātia mea
donec intrem in gaudiuz domini qui es
trinus et vnus deus benedictus in se-
cula Amen.

Explicit prologion liber Reueren-
di patris Anselmi Abbatis Beccensis
et post Archiepi Cantuarien.

Incipit prefatio beati Anselmi Epi-
copi cantuarien. In monologion.

Ad amfrēs

sepe me studioseq; precati
sunt vt quedā de illis que
de meditanda diuinitatis
essētia ⁊ quibusdā alijs hu-